

JÁN FEKETE – APOLKIN

BALADA O POLÁRII

VYDAVATELSTVO
SPOLKU SLOVENSKÝCH SPISOVATELOV



Copyright © 2020 Ján Fekete – Apolkin
Cover © 2020 Ľubica Končeková
Slovak edition © 2020 Vydavateľstvo Spolku
slovenských spisovateľov, spol. s r. o., Bratislava
e-mail: vsss.s.r.o@gmail.com
www.vsss.sk



VYDAVATELSTVO
SPOLKU SLOVENSKÝCH SPISOVATEĽOV,
spol. s r. o.

Ján Fekete – Apolkin: Balada o Polárii
Zodpovedná redaktorka Zuzana Huďová
Obálka, grafická úprava a sadzba Ľubica Končeková
Tlač P + M, s. r. o., Turany
Prvé vydanie
Vytlačené na Slovensku

ISBN 978-80-8202-141-0

JÁN FEKETE – APOLKIN

BALADA O POLÁRII

1.

„... Zunka moja, dnes v noci som mal taký strašný, sprostý, hlúpy, nešťastný sen: snívalo sa mi, že si ma sklamala, podviedla. Keď som sa prebudil v tme, ktorá ma obklopovala, začal som prosiť Boha, aby ma nerobil nešťastným. Bol to taký duševný úder ako prelomenie neba, môjho vlastného neba...“

(Z Ľubovho listu Zune z 1. augusta)

2.

Izbou číslo 128 chlapčenského internátu vysokej školy v B. sa rozliehalo brmkanie. Brm, brm, brrrrrm... jednotka, brm, brm... dvojka, brm, brm, brm, trojka... zákruta, medzi-plyn, dvojka... brm, brm, brm...

Ľubo ležal na posteli, už sa mohol hrať ako malý chlapec. Bol spokojný, veľmi spokojný. Ráno bol ešte v B., okolo desiatej v N., z N. ho skúšobný inštruktor nasmeroval do dediny M., tam sa dozvedel, že vodičský preukaz dostane, gratulujeme, ani to nebolo také ťažké, však? A okolo tretej, vďaka stopu a veľmi milému vodičovi, pekne sa spolu porozprávali, aj o politike, perestrojke, jeho štúdiu, vo V. prestúpil na autobus a asi o pol piatej bol už opäť vo svojom druhom domove, v izbe číslo 128. Býval v nej rád, osmička bola jeho šťastné číslo: aj snehuliačik, aj vertikálny znak nekonečna.

Pred spolužiakmi sa trochu hanbil, že medzi dvoma, čo neurobili vodičák počas skúšobnej jazdy po B., bol aj on. Cítil sa ako trufo. Ale čo už, na skúšobné jazdy chodil nerád. Hneval ho inštruktor, trkvas na entú. Študentov považoval

za darmožráčov, volov, príťaž štátnej kasy. Stresovalo ho to. Navyše si netrúfal byť dobrým šoférom. Nemal na to nátku. Považoval sa za romantika, ustavične dumajúceho o svete, vesmíre, medziľudských vzťahoch, poézii, živote Tam, za západnými hranicami, a Tu, doma. Pre šoféra je to katastrofálna vlastnosť. Havaruješ a môžeš byť poznačený na celý život. Pomohli mu priplatené jazdy navyše. Teraz sa tešil. Ak urobí skúšky, a to je isté, že ich urobí, musí ich urobiť, vyhne sa dvojročnej vojny. Ako budúci lampasák v motostreleckej jednotke nemusí byť šoférom. Ležal na posteli temer šťastný ako blcha. Nemal rád toto prirovnanie, nesedelo mu, blcha nemôže byť šťastná, ale na lepšie neprišiel.

Brm, brm... spiatocka... Brm. Posunieš páku do neutrálu, jemným pohybom ju posunieš doprava a potom ju už iba zasunúť dozadu. Praga V3S bolo skvelé nákladné auto. Podľa kapitána z vojenskej katedry bola vétrieska najlepším nákladným autom na svete. „Hoši, ge-ni-jál-ne!“ vravieval. O motore v nej hovoril s takým nadšením, akoby bol jeho konštruktérom. Bol to táraj, ale príjemný, spetroval inak dosť nudné vyučovanie, chalani sa na ňom dosť nasmiali. Ľubo by bol jeho prednášky a úlety k chválenkárstvu určite počúval so záujatím, keby rozprával o raketových motoroch, družiciach, raketoplánoch a potom preskočil na astronómiu a najmä kozmológiu, ktorá sa svojím prudkým rozvojom už začínala dotýkať podstaty Boha, stvorenia, vesmíru, to už áno. Sú to úžasné veci. Ale vétrieska? Na vodičák by sa bol zvysoka vykašľal, keby nebol súčasťou Záverečného vojenského sústredenia v kasárňach v T. temer na druhom konci republiky. Jedno s druhým zaručovalo, že na základnej vojenskej službe nebude dva roky, ale iba rok. Napokon, už si odskákal dva

roky katedry, cvičenie mali každý štvrtok v druhom a treťom ročníku, dievčatá si v ten deň lebedili, nuž aspoň ktosi mal osoh z vojenskej politiky štátu.

Brm, brm, brm... jednotka... Pozor: za zákrutou je život v kasárňach.

Päť týždňov, od začiatku júla. Päť týždňov znamenalo aj skrátenie skúšobného obdobia temer o polovicu. Bude to ťažké. Len na Dejiny ZSSR budú potrebné zo tri týždne štúdia. Od rána do noci. A potom si spomenul na Zunu. Počas jej prázdnin sa konečne mohli stretávať dennodenne, a teraz toto, vyše mesiaca v ťahu. Brm, brm, zákruta a telefónna búdka. Zunka, Zunka! Dobre si mi držala palce. Mám vodičák, mááám ho! Zunka. Kdesi sa dočítal, že podľa ruského spisovateľa Beljajeva je „krásna žena dvakrát žena“. Zuna bola najmenej trikrát... Vtom ktosi zaklopal na dvere.

3.

Vošiel Julo.

– Ahoj. Neruším ?

Rušíš. Práve som začal myslieť na to najkrajšie, čo mám.

– No... nie.

– Máš chvíľku času?

– Uhm.

Julo dovtedy stál pri dverách, teraz sa pohol a sadol si na peľasť posteľe, v ktorej spával Peter. Julo bol končiaci prvák. Nepatril do Ľubovej partie, ktorú volal Skupinka. Išlo o zoskupenie najaktívnejších študentov, ktorí sa podieľali na vydávaní vysokoškolského časopisu, tvorbe nástenky Skupiny X, ktorá visela v najfrekventovanejšej časti dievčenského

internátu, v jeho vestibule, a na ktorej uverejňovali svoje básne, aforizmy, kreslené vtipy, krátke politické komentáre či mini poviedky a informácie o živote Klubu jablčkarov a fúzatých, v skratke JAFU Klubu. Ten si vytvorili v protiatómovom bunkri internátu. Mohli sa tu intelektuálne, zväčša v duchu dadaizmu a surrealizmu, do sýtosti vyblázniť a sem-tam dať dokopy cyklostylovaný časopis Jablčkový obzor. Obaja sa poznali iba zbežne a to vďaka Ľubovmu spolubývajúcemu Petrovi. Obaja pochádzali z L.

– Si sám?

Čudná otázka. Videl, že je sám. No chcel mať istotu. Súčasťou internátnej izby bola aj chodbička v zádverí, kde boli umiestnené skrine. Zväčša bola zatiahnutá červeným závesom. Aj teraz bola.

– Ako vidíš, sám.

– Voľačo sa ťa chcem spýtať... Peter mi povedal, že pochádzaš z M.

Po čudnej otázke prišlo nečakané konštatovanie. Julio mal už na tvári ružovkasté fliačky. Preboha, čo sa deje?

– Tak by si potom mohol poznať Zuzanu...

Čože?! Ešte pred chvíľou myslel na Zunu a tu zrazu vypadlo jej meno z Julových úst. Zmeravel. O čo tu ide? Zimomriavky na tele mu ešte nenaskočili, skrývali sa hlboko pod kožou, no už sa chystali vyskočiť na jej povrch.

– Poznám.

Krátke slovo, dlhé preglganie.

– Vieš o nej niečo?

Naozaj tu niečo nesedelo. Začalo to byť vážne. Zbystril pozornosť a sústredil sa na stodvadsať percent.

– Voľačoáno. Býva na druhom konci mesta a... ja neviem,

čo mám povedať. Nechodili sme spolu do školy, je mladšia ako ja, stretol som ju raz, dva razy za rok. Naisto viem iba to, že je pekná.

– Pekná!

Slovo pekná je sémanticky príjemné, ale v Julovom fonetickom podaní znelo... ako... ako... Pohrdavo. Tak to pocho-
pili aj zimomriavky a ako na povel vyskočili z kože. Julo si vzdychol a roztriasli sa mu ruky. Trochu sa pomrivil na poste-
li a zdvihol hlavu.

– Pekná, – povedal zvädnutým hlasom. – Pekná... Počul som o nej... dosť veľa nepekného... Pekne povedané.

Ľubo mlčal. Samotné srdce sa čudovalo, ako dobre zvláda pumpovať do tela stuhnutú krv.

– Chcel som mať istotu.

– Akú istotu?

– Myslel som si, že mi o nej niečo povieš.

– Veď som ti povedal. Viac neviem. O čo ti ide?

Konečne sa vyfarbil:

– Zuzana je moja frajerka... Chodíme spolu...

Julo mal sklopené oči, a tak si nevšimol, ako Ľubo vyvalil oči a potom mu odkvicla hlava. Srdce mu už pumpovalo zmes stuhnutej krvi s kúskami ľadu.

– Ale už sme asi dochodili, – povedal a pozrel sa na Ľuba. Akoby sa mu zrazu uľavilo na duši. – Nikdy by som nepove-
dal, že sa to takto skončí.

– Odkedy sa poznáte? – odhodlal sa Ľubo na ťažkú otázku.

– Tak od polovice januára.

– Toho roku?

– Hej.

Bože! Aj Julo, aj ja! Ja od prvého januára, od polovice

januára. Nejde tu náhodou o nejaký fórík? V Skupinke by sa našlo zopár exotov, čo by vedeli takto podpichnúť...

– A už končíte, ako si povedal. Prečo?

– Kvôli jej minulosti... Strašné veci, Ľubo.

– Aké strašné?

– Hanbím sa to povedať... Dlho som tomu neveril. Nedávno som sa dozvedel, že mala potrat. Vieš si to predstaviť?

Potrat si nevedel predstaviť, to ostatné vedel. Pred dvoma rokmi o nej hovorilo celé mesto – šestnásťročná a už potrat. Hrozné! S týmto mal veľký problém aj Ľubo, keď sa rozhodoval, či so Zunou rozvíjať vzťah alebo sa jej iba poďakovať za príjemnú noc zo Silvestra na Nový rok, keď sa stretli v kultúrnom dome na zábave. Keď sa to dozvedel, išiel sa zblázniť. S takou... s takou by som nemohol žiť. Bolo, čo bolo, ale...

Pretnel si oči. Tie ešte neslzili, ale duša bola nimi zaplavená po samý okraj. V iných prípadoch by bol kamaráta poľutoval, ale teraz to nešlo. Bože, Zuna a Julo!

Spomenul si na neho, keď sa raz spoločne sprchovali. Chalani si v kúpeľni na poschodí urobili parný kúpeľ a spustili všetky sprchy s horúcou vodou. Postupne sa ich tam zhromaždilo zo šesť. V provizórnej saune sedeli, kde sa dalo, zväčša na podlahe. Po chvíľke sa začali rozprávať o babách. Spustil to Maroš. Spomenul príbeh, ako kefoval jednu radodajku a tá pri sexe čítala noviny. Ktosi sa spýtal: „A bolo panna, Maroš?“ „Pravdaže, keď si dala na dieru kožu zo zajaca.“ Rehot. Potom sa ujal slova Fedor. „Ja by som pannu nechcel ani za toho živého boha. Iba sa natrápiš a odbavíš skôr, ako si pichneš. Nekefujem preto, aby som ženám vyznával lásku, ale vtedy, keď sa dá, a dá sa vždy a všade, kamoši moji, radodajok pribúda, nuž si treba užiť. Ale manželka, ak raz

osprosiem a ožením sa, by mala byť čistá. Aj ja sa pred ňou zahrám na neviniatko, aby sme si boli fifty-fifty. Kefovačka je fasa, uvoľniš sa, užiješ si, nasaješ energiu... možno zo samotného vesmíru. Boh naozaj nevymyslel nič lepšie, čo ty na to, Julo?“ Julo vstal, zobral si uterák a pred dverami povedal: „Fedor, ty si jeden bohovský... svinský chuj!“ Keď odišiel, Ľubo sa obrátil na Fedora: „Fedor, koľko z toho, čo si natáral, je pravda, koľko exhibicionizmu a koľko pozérstva?“ Fedor pohotovo odpovedal: „Z každého rožka troška.“ A Ľubo bol ešte pohotovejší: „Pretože si nepovedal pravdu, nech sa ti na vtákovi roztrhne predkožka.“ Už dávno sa nenasmiali toľko, ako v ten podvečer, keď Julo naznačil, že je citlivá duša.

Julo mal v tú chvíľu v Ľubovej izbe telo na posteli, ale dušu v pekelnom kotli. Fedor by sa nad jeho nešťastím, a keby bol jasnovidec, aj nad jeho susedom iba zarehotal: „Berte, čo máte a na ostatné sa vyserte. Pro jedno kvítí slunce nesvíti, basta.“ Keby žil anonymný autor českého porekadla, pravdepodobne by mu prisvedčil, že naozaj nie je o flóre.

– A ešte, – začal Julo, – sesternica, ktorá chodí do zdravotnej školy ako Zuzana, mi povedala, že sa s niekým vláči... S učiteľom. Tam doma. Si o tom nepočul?

Počul, bohužiaľ, počul. So Zunou si to vyjasňoval v dosť ostrom tóne. Rozhovor sa skončil ultimátom pre Zunu: ešte raz a koniec. Julo nemohol tušiť, že v túto chvíľu je možným kandidátom na pomenovanie „ešte raz“.

– Nepočul... Ale keby som počul, tak ti to poviem.

– Končí sa semester, asi nebude kedy. Aj tak vďaka. Foter chce, aby som jej odpustil, sviniar, akoby tušil, že Zuzana má čosi za nechtami, a chodil s ňou ďalej. Že môže byť prínosom pre rodinu... Vieš to pochopiť?

Ďalšia rana. Bože môj, Zuna má už aj potenciálneho svokra. Pochopiť to vedel, mal by krásnu nevestu.

– A odpustiš jej?

– Pravdepodobne nie. Myslím si, že je zhýralá.

Pre Ľuba to už nebola rana do duše, ale priestrel srdca.

4.

Večera mu nechutila, hoci vyprážený syr s hranolčkami a majonézou by inokedy zjedols chuťou pažravého egyptského kráľa Faruka. S chuťou kráľa Faruka ju dojedol spolubýajúci Jožo.

V izbe si zaľahol na posteľ. Na dokončenie seminárnej práce o toponymách v rodnej obci ani nepomyslel. V izbe boli traja, ale mal pokoj. Peter tiež ležal v posteli, s písacím blokom v ruke. Dával dokopy text k svojej novej skladbe. Jožo zas obsadil celý stôl a trápil sa s batikou. Vďaka nemu v izbe rozvoniaval vosk. Jeho vôňa znásobovala Ľubovu trúchlivú náladu. Na Julovom príbehu čosi nesedelo. Kedy sa mohol stretávať so Zunou? Cez polročné a jarné prázdniny bola doma, rovnako aj na Veľkú noc. Do M. zo školy prichádzala v piatok a do školy odchádzala v pondelok ráno. Ôsmy deň nejestvuje, ani deviaty či desiaty. Tak kedy? Ani Julo si len tak hocikedy nemohol odskočiť z B do L., hoci mal celkom dobré vlakové a autobusové spojenie. Ak aj, prišiel by popoludní, so Zunou by strávil tak dve hodiny a dosť. Po večierke, ak nie aj skôr, musela byť v internáte. Chýbať nemohla, vychovávateľky boli okrem iného platené aj za to, aby ustriehli kypiacu krv. Čo-to vedel o tom zo svojho internátu.

Napokon našiel jednu medzierku. Nedeľa. Do B. odchá-

dzal krátko popoludní, aby stihol robotu v športovej redakcii krajských novín a potom ešte v rozhlase, kde si už sám pripravoval správy zo športu a o 21.15 ich čítal už skoro ako profesionálny hlásateľ. Hlas mal mikrofónický, trému mal iba raz, pri prvom čítaní, študoval slovenčinu, takže jazyk mal v malíčku a všetko išlo ako po masle. Honoráre boli slušné, odkladal si ich do banky, lebo sa dalo vyžiť zo sociálneho a prospechového štipendia. Takto mal dokopy priemerný plat učiteľa alebo murára. V nedeľu, u Jula alebo kde, si Zuna v pohode mohla vypočúť jeho hlas a v liste sa pochváliť, ako jej dobre padlo vypočúť si ho, hoci nie sú spolu.

A uvažoval ďalej. Ak Zuna chodievala do L. už v nedeľu, musela znovu klamať. Bolo by to v ostrom rozpore s tým, o čom často hovorila – že sa stará o chorľavejúcu mamu. Staršia sestra Viera síce bývala s nimi, ale tak, akoby žili kilometre od seba.

Hoci v istú chvíľu sa pochválil za to, ako brilantne zvládol rozhovor s Julom, ktorý netušil, že sa spovedá svojmu sokovi v láske – bože, aké filmové –, no potom si začal vyčítateľ, že mohol zvoliť inú taktiku, ba aj viac, naštváť sa a Jula sa priamo spýtať, či už so Zuzanou čosi mal, kedy sa stretávali či kedy sa dozvedel o tom, že mu zahýba so ženáčom. Napokon uznal, že urobil dobre, keď zahrál divadielko. Treba byť trpezlivý. Čas nie sú len peniaze, ale aj chladná hlava. Myšlienku zájsť k Julovi, ktorý býval o poschodie nižšie, zavrhol. Zašiel k nemu v predstavách.

Fakt, že sa Zuna zbližila s Julom, ho prekvapoval. Nešlo mu do hlavy, ako si také krásne dievča ako ona mohlo vybrať kohosi, o kom by iné dievčatá povedali: nič extra. Ponúkalo sa mu iba jediné možné vysvetlenie: pripomínal jej predchá-

dzajúceho frajera Laca. Mali rovnaké postavy, vlasy, chôdzu, jemne kolísavú zboka na bok, okrúhle tváre, inak všedné ako jablko medzi jablkami, mierne výrazné pery, užší nos, mierne tmavú tvár. K Delonovi mali ďaleko ako severný pól od južného. Čo na ňom... na nich mohla, preboha, vidieť? Čo ju k nim... nemu priťahovalo. Skromnosť? Nenápadnosť? Julio bol skromný, Laca nepoznal, nemohol o ňom povedať ani á, ani bé. Poznal ho iba z chlapčenských liet, pokým sa nepresťahovali do V. Iba ak si ich vybrala ako trkvasov, s ktorými sa dá manipulovať. Ak, tak so mnou to robiť nebude. Nie, nie, Zuna!

V tom roku oklamal seba samého už druhý raz.

5.

Na vrátnici internátu sa striedali tri vrátničky. Prilepšovali si k dôchodku. Prvá z nich bola milá, pokojná, vyrovnaná, ústretová, druhá už na prvý pohľad striga, stará dievka, od rána do noci namosúrená na celý svet. Jej svetom boli predovšetkým študenti. Považovala ich za kurevníkov, namyslencov a drzáňov. Hotové hadie plemeno. Študenti ju nie na darmo volali Víchrica. Tretia bola povahovo medzi nimi, tiež stará dievka, no menej ufrflaná, zato mimoriadne oddaná správcovi internátu, ktorému slúžila ako špión. Osobitne sa sústreďovala na študentov, ktorí sa chceli v internáte ubytovať načierno alebo len tak prespať jednu – dve noci u kamaráta. Ešte neutíchol jej konflikt s Igorom, ktorý musel opustiť internát. Juliša, tak sa volala oná vrátnička, ho mala v oku, aj keď sa na neho nedívala. Raz sa jej s úsmevom na tvári popri vrátnici prekĺzol na schodište a potom sa zatajil, v ktorej si

izbe. Juliša už vedela svoje, trošku počkala a potom zamierila do kúpeľne na treťom poschodí. Igor bol v sprchárni. „Pakuj sa het, lebo...“ Nedopovedala. Igor sa znezdary obrátil k nej aj s holým vtáčikom. Juliša zdúpnela, akomak cúvla a vykričala: „... Ty, ty... Adam!“ Vybehla na chodbu, zamkla vrátnicu a hajde za správcom.

Ľubo ako jeden z mála študentov ubytovaných v internáte vychádzal a Julišou veľmi dobre. Aj ona pochádzala z M., dokonca boli vzdialení susedia. Keď ju ráno cestou do školy zbadal za okienkom vrátnice, nedalo mu, aby sa pri nej nezaštil.

– Teta Julka, – oslovenie pani neznášala, – chcem sa vás niečo spýtať.

– No, čo takô, Ľubík môj?

– Vy vkladáte doručenú poštu do priechinkov?

– Vkladám.

– A poznáte skoro všetkých študentov, čo tu bývajú.

– Hát, pravdaže. Ako inak by som tu mohla robiť?

Rozhovor sa rozbehol dobre. Skromnučka pochvala ju potešila. Nezažívala ich často.

– Neviete mi povedať, či Julo, ten prvák z tretieho poschodia, taký...

– Poznám ho. Taký nemrdom.

Len si domýšľal, čo nemrdom znamená, ale asi to, čo ho dobre charakterizuje.

– Dostáva veľa listov?

– Málo. Počkaj, – pozrela sa do priehradky, – má tu voľajaký.

– Mohol by som ho vidieť?

– Ľubík môj, ale to sa nesmie.

– Teta Julka...

Bolo treba čosi vymyslieť. Oklamať, ale dôveryhodne.

– ... ja viem, ale...moja... sestra... začala s Julom chodiť.

– A?

– No... chcem vedieť, – začal šepkať do okienka, – či sa už do seba nezaľúbili. Je mladá, musím dávať na ňu pozor. Reku, – pomrvil plecami, aby vyzeral veselšie, – či si nepíšu listy.

– Jáj.

– Poznám jej písmo.

– Tak to je už iná vec, Ľubík môj. Ty si naozaj dobrý braček.

Siahla do priečinka, vybrala list a prednou stranou ho pri-tisla na sklo. Zadíval sa naň...

– No, je to jej písmo?

Povrtel hlavou, vrátničke zamával a pobral sa von z inter-nátu. Písmo bolo neodškriepiteľne Zunino. Ešte aj zelená far-ba z prepisovačky bola totožná s farbou na poslednom liste, ktorý dostal od Zuny z kúpeľov v N. Pečiatka z N. trónila aj na liste adresovanom Julovi. Panebože, a to som ju bol pred pár dňami pozrieť, že či jej nechýbam. A povedala: „Ľubko, chýbaš, mi, veľmi mi chýbaš.“

6.

Skončil sa letný semester, pre Ľuba tretí, s troma zimný-mi šiesty, a tak sa zatvárali brány za jeho tretím rokom štú-dia. V podstate už bol štvrták, ale oficiálne sa ním stane až po zápise niekedy na prelome septembra a októbra, ešte sa uvi-dí, študijné oddelenie im termín oznámi. V indexe mal už po-

podpisované všetky zápočty, okrem klasifikovaného zápočtu, čo bola administratívna finta na dodržanie zákona o maxime piatich skúšok za jeden semester. Na to, aby ho urobil, potreboval dopísať prácu, ktorú si sám navrhol. Dekan, ktorý ich učil metodiku dejepisu, ju nadšene schválil, hoci navonok išla tematicky proti obsahu predmetu, no vnútorne obsahovo súvisela. Dekan bol v celej republike známy ako priekopník novej metodiky vyučovania dejepisu. Okrem iného bol veľkým zástancom vyučovania regionálnych dejín. Bol vynikajúcim prednášateľom, kládol zaujímavé otázky, predostieral rovnako zaujímavé problémy. Ľubova téma do regionálnych dejín zapadala ako pekné očko do prsteňa. Materiálu mal neúrekom, takmer na samostatnú knihu, no stačilo mu napísať 10 – 12 stranový príspevok. Doma v M. sa celý rok venoval zbieraniu informácií, chodil od domu k domu, spovedal pamätníkov a pýtal sa, prečo sa Belaska volá Belaska, Očenáška Očenáška, Rimáň Rimáň, Romanka Romanka, Babka Babka, Katovka Katovka atď. Vo svojej kartotéke mal už vyše tristo toponým. Hotový jazykový poklad. Podľa Šimona Ondruša je etymológia poéziou jazykovedy. Bola, bola. A to ešte nemal za sebou komplexný prieskum.

Stretnutie s ľuďmi prinášalo Ľubovi aj ďalšie informácie, ktoré nezachytili nijaké dokumenty či kroniky. Boli to cenné údaje z prvej i druhej svetovej vojny, SNP, päťdesiatych rokov, o akciách B a K, pétépákoch, bolestiach ľudí po krutej menovej reforme v roku 1953, Ferencovi Jóžkovi, čo bolo domáce pomenovanie pre cisára Františka Jozefa, o púťach na kalváriu, jarmokoch. Mnohé z nich ponúkali témy na diplomovku. Dekanovi však ponúkol inú, úžasnú, neuveriteľnú. Takto nejako ju ohodnotil aj dekan. „Ľubko,“ tykal iba pár

študentom, „môže to byť pravda. Béla Kún bol v Rusku. Bol to Leninov miláčik, robil komunistickú propagandu v uhorských zajateckých táboroch a je veľmi pravdepodobné, že sa mohol podieľať na tej čistke. Naozaj skvelá... fantastická téma, Ľubko. Pracuj na nej, pomôže ti dostať sa k nejakým novým materiálom.“

Pokračovanie bolo ťažké, dekanovi zatiaľ nemohol povedať nič nové. Do života mu vstúpila Zuna, na prieskumy z domu do domu, ako si metodiku práce pomenoval, nemal čas. Ale raz si ho nájde. Musí. Starý Ľupták, ktorý skončil život skokom do studne, sa v roku 1918 stal účastníkom vyvraždenia celej cárskej rodiny. Nevraždil, ako vybratý zajatec sa podieľal na odpratávaní mŕtvov, ich vynášaní z domu a nakladaní do áut, de facto, filmársky povedané, spolu s ďalšími Maďarmi a Slovákmí robil krovie. Čo-to už vedel aj o životopise Paľka báčiho. Aj ten bol zaujímavý. Doma, keď má teraz problémy so Zunou, možno navštívi zopár jeho rovesníkov. Prácu dokončil dopoludnia. Namiesto plánovaných 10 – 12 strán napísal 21. Seminárku zanesol do školy. Jeho index ostal v kancelárii dekana. Cestou späť sa zastavil v krajскеj knižnici. Okolo tretej bol už vo svojej izbe. Cez otvorené okno prenikal známy dupot a krik. Pár chalanov hralo futbal. Vykukol z okna: Dobrá partia. O chvíľu sa stal jej súčasťou.

7.

„Futbal je univerzálny jazyk dvadsiateho storočia,“ vyslovil sa raz predseda FIFA João Havelange. Jeho slávnejší brazílsky rodák Pelé zas povedal: „Pre mňa je futbalová lopta plniacim perom, ktorým možno písať básne.“ Ďula, ich ku-

rič z dievčenského internátu, ktorého ani nie tak dávno, aby bola sranda, pozvali, aby si s nimi zahral aspoň polčas, ich odbil: „Dajte mi pokoj s vašim futbalom! Sprostejšiu hru som ešte nevidel. Beháš za loptou, beháš, a keď ju dostaneš, tak ju odkopneš.“ Na Ďulovej hláške, nie prvej, sa dalo zasmiať, nedala sa jej uprieť istá logika, no Ľubo bol zásadne na strane oboch Brazílčanov. Futbal mu pomáhal oddýchnuť si, udržať si kondíciu, dával mu radosť z gólov i výhier a ideálnu možnosť zabudnúť na vážnejší problém, ktorý život, či chceš, či nechceš, občas prinesie. Ako teraz. Zuna mu mätala v hlave a aspoň na poldruha hodiny ju chcel mať čistú, úplne svoju, ľahkú ako anjelské krídlo. Futbal mu navyše prinášal ešte jednu výhodu. Vďaka nemu sa ocital v stroji času, ktorý ho prenášal do detstva, keď bol pre neho najkrajšou zábavkou.

Ihrisko pod oknom bolo basketbalové, pokryté vrstvou asfaltu. Na minifutbal traja proti trom alebo štyria proti štyrom bolo ideálne. Ani brány nemuseli robiť, mali ich z nosných tyčí tabule s košom. Po ihrisku behalo osem amatérskych futbalistov. Prosíkať, aby si ho slabší vybrali ako posilu, nechcel, nuž čakal, komu najskôr vypadnú pajsle. Dvaja sa už črtali. Medzitým si všimol, že z dievčenského internátu vykúka z okien zo osem – deväť dievčat, medzi nimi aj Eva. Ľubo jej zakýval a ona mu odkývala. Pridala aj úsmev. Milé. Aj v oknách chlapčenského internátu boli diváci, ale iba dvaja: Moodyfil a mäsiar Šaňo. Internátni exoti. Osobitne Moodyfil, rodným menom Zoltán. K prezývke sa dostal ako náruživý debatér o smrti a posmrtnom živote. Keď sa kdesi dozvedel, že v USA vyšla kniha Raymonda Moodyho Život po živote, napísal na americké veľvyslanectvo, či by mu nevedeli poradiť, ako ju získať. Neporadili mu, knihu mu poslali. Úžas-

né, nadchýnal sa Zolo, keď s ňou tancoval v izbe. A už bol z neho Moodyfil. Potom si ju postupne dával prekladať študentom anglického jazyka. Spolubývajúcim už išiel na nervy citátmi z nej. A tak porozmýšľali. A prišli na takúto technológiu: nalepiť gumky z trenírok na dvere skriniek a na dvierka zo spodnej strany priklincovať silné, posplietané nite, ktoré ladili s farbou drevotriesky. Nite, či už skôr motúziky, sa končili pri posteliach Moodyfilových spolubývajúcich. Potom už stačilo počkať na neskorú nočnú hodinu, najlepšie polnoc, a popoťahovať motúzikmi. Vrzg, vrzg, buch! Vrzg, vrzg, vrzg a zasa buch. Keď sa Moodyfil prebudil, išiel sa zblázniť od strachu, lebo nad ním sa vznášala postava v bielej plachte. Smrťka, mátoha? Režiséri sa išli podusiť od smiechu, ale dokázali ho poprehĺtať. Scéna sa neskôr zopakovala ešte tri razy. Štvrtá už bola neúspešná. Moodyfil si kľakol pred biele čudo. Jednou rukou sa prežehnával a druhou si cesnakom šúchal po hrudníku. Pri tejto scénke sa už nedalo nerozhotať na plné hrdlo. Aj na plnú podlahu, Igor a Dušan nemali inú možnosť, ako si zachrániť život, lebo inak by buď praskli, alebo sa im roztrhli líca v kútikoch pier.

– Tri rohy, jedenástka! Tri kopy do riti – góóóó!

Hlas patrilo Šaňovi. Pôvodným povolaním bol mäsiar. Po skončení učilišťa si diaľkovo urobil maturitu, prihlásil sa na fakultu, o kombináciu biológia – chémia nebol veľký záujem, a zobrali ho.

Jeho najznámejším kúskom bol vynález nožíkohokeyky. Na začiatku roka, keď zúrila zima, zbadal, ako sa nad jeho oknom pokyvkuje priesvitná taška plná klobás a tlačienky. Nedokázal odolať. Ako mäsiar vedel, čo sú to za fajnovosti. Problém, ako sa k nim dostať, vyriešil vlastným vynálezom.

Jeho spolubývajúci hrával hokej za Iskru, v izbe mal odložené dve hokejky, jednu zobral, na koniec, ten nezahnutý, uviazal otvorený nožík, preklopil okno, čo malo pánty uprostred rámu, vyklonil sa z neho, natiahol nožíkohokejku a fik. Balík padol na sklo a po ňom sa zošuchol do izby ako drevo v rizni vo filme Paľa Bielika Vlčie diery. Och, či sa vtedy narehotal. Aj spolubývajúci. Šaňo by svojim jemne škreklavým smiechom rozosmial aj sochu Budhu a Buriana by zas priviedol do pomykova, že jeho rozhlasová nahrávka so všetkými možnými variantmi smiechu je čírym amaterizmom. Ale bol gavalier. Musel ním byť – mal svedkov. A tak si prišli na svoje aj dva iné žalúdky.

Takéto a podobné príbehy, napríklad o pohrebe vrabčeka, ktorý pred internátom pripravil východniar Jožo, no to je už kapitolka z inej strany študentskej biblie, boli zlatou baňou pre pár internátnych pivárov. Najbližšia krčma bola síce blízko internátu pri hlavnej ceste, ale nechodili ta, lebo si ju vyárendovali povstaleckí partizáni. Ich štatistiky o zabitých fašistoch neladili s oficiálnou štatistikou, čo je pochopiteľné, lebo historici neboli v Povstaní a oni boli, tak vedia svoje. Nejednen hrdinský čin, o ktorom nadšene rozprávali, nebol dielom odvahy, ale alkoholu. Ak ktosi zo študentov zapochyboval čo len o hláske, hneď ich vyhlásili za neofašistov. A tak radšej chodievali do vzdialenejšej krčmy na železničnej stanici. Tu sa schádzal proletariát najrôznejších zamestnaní – od rušnovodiča a výhybkára cez zametača chodníkov po robotníka v neďalekej cementárni. Zabávali ich. Príhody zo školy premiešali s príhodami, ktoré si vypočuli od iných, kadečo si domysleli, veď boli vysokoškooláci, a kde-tu na známejších príbehoch pomenili pointy. Nik tak nemiloval študen-

tov v meste ako proletariát v krčme na železničnej stanici. Chlapci rozprávali a oni im platili pivo. Bolo to také malilinké RVHP.

– No konečne! Osem: päť pre pravých, z vašej strany ľavých.

Hlas patrilo Šaňovi. Nerátal góly, ale fauly. Musel byť originálny.

– Nesimuluj. Alebo si choď dať pofúkať členok Víchrici. Má službu na vrátnici, hahaha.

Zdeno ukázal vystrčený ukazovák a mávol na Ľuba, aby naskočil na ihrisko.

Do hry sa pustil s chuťou. Ani ho nezaujímal, či jeho mužstvo vyhráva alebo prehráva. Ako sa mu zväčšovala kapacita pľúc, tak sa mu zväčšoval aj priestor v mozgu, ktorý bdie nad uvoľnenosťou. Gól chcel dať vždy, no teraz nedal, Zdeno hral v obrane, tak aj on musel byť obrancom... Och, ako v ostatných dňoch. Na Zunu rýchlo zabudol. Nebola to jeho prvá vypichovačka, ktorou zabránil súperovi dať gól.

Nehrali dlho, tak pol hodiny. Museli skončiť, lebo sa priblížil čas večere. Pred odchodom na internát sa pri ňom zastavil krívajúci Zdeno.

– Ľubo, kruci, ako si sa dostal k takému trojuholníku? – ukázal na jeho hrudník. – Vyzeráš ako kulturista.

– Asi dar od boha. Ale dlho som cvičil.

Nemalo význam vysvetľovať mu, že v prvom ročníku začínal ako telocvikár, no mal problémy s plávaním a skokom o žrdi, bál sa, že neurobí zápočet, a tak požiadal dekana o prestup na štúdium slovenského jazyka. Za ten rok sa poriadne namakal. Raz dokonca spadol z kruhov a skoro sa zahlušil.

Keď opúšťal ihrisko, mrkol na dievčenský internát. Okná už boli bez muškátov dievčat – okrem Evy. Zamávala mu.

Ojoj, Evka, neskoro! Ale zamával jej aj on. A k mávaniu pridala aj úsmev.

8.

Cestou na večeru musel skonštatovať, že po dlhom čase opäť prežil pekný, bezproblémový a plnohodnotný deň. Na Zunu si spomenul iba sem-tam.

Na istý čas sa dala vypustiť z hlavy, ale donekonečna to nepôjde. Je tu problém a treba ho riešiť. Srdce a centrum mysle sa dostávali do ustavičného konfliktu. Ak bol sám, víťazilo srdce. Zuna. Namoment si uvedomil, že až do okamihu, kým s ňou bude, musí vyhľadávať spoločnosť. Dnešok bol vzorovým príkladom.

Po návrate z večere nebol sám. Jožo, potenciálny kandidát na starého mládenca, dostal od rodičov balík. Dostával ho každý týždeň. Bol jedináčik, rodičia sa o neho starali aj externe. Načo by išiel na večeru, z leča sa nedá najesť. V balíku rozvoniávali klobásy, šunka, slanina a dve pečené kurence. Keď Ľubo vstúpil do izby, uvidel dobre známy zvyk Jožovho prestupu do stredoveku. Sedel za stolom, nohy mal položené až do jeho prostriedku, na kolenách uterák a za chrbtom už nahádzaných zo pätnásť kostičiek. Prehadzoval ich s nonšalantnosťou veľkomožného pána.

– Dobrý večer, Vaše Blahorodie!

– Á, dobrý večer, – zaznel basový hlas. – Nevoľník, dobré pomyje vám uvarili?

– Vynikajúce, Vaše Blahorodie.

– Synu, klameš! Za trest pozbieraj kosti, niekoho nimi pohosti, vtáčence na podobložnici alebo myši v pivnici. Po-